

Mis värvi on laste tunded?

Kuueaastane Maarja joonistab perekonda. Isa seisab pildil auto juures, ema ja tütar jalutavad, teineteisel käest kinni hoides, hoopis eemal.

Maarja ema, kes on kuulnud, et lapse joonistus peegeldab peresuhteid, teeb kähku oma järeldused. Tema meelest märkab lapski, et isa on armunud vaid oma autosse ning temal tütreaga ei jää muud üle kui kokku hoida. Igaks juhuks uurib ema Maarjalt, mida laps joonistas. Tütar vastab, et isa ootab neid auto juures, et vanaemale külla sõita.

"Täiskasvanu ei tohiks lapse joonistust mõista üks-üheselt," leiab lastepsühhiaater Lea Kalvo. Iga joonistust uurides tuleb ennekõike arvestada lapse isiksusega. Must värv pildil ei tähenda veel, et laps tunneb end halvasti. "Uskuma peab ikkagi selgitusi, mida laps oma joonistuse juurde jagab," kinnitab Lea Kalvo. Piltide põhjal saab lapse arengu ja hingeseisundi kohta järeldusi teha vaid inimene, kes tunneb seda last põhjalikult, teab, mida ta on päeva jooksul teinud, milliseid elamusi kogenud jne.

Rikkumata fantaasia

Kahe-kolmeaastased tõmbavad tavaliselt paberile erisuunalisi kriipse, mida täiskasvanud mõnikord sirgeldamiseks või koguni sodimiseks nimetavad. "Kui laps hakkab joonistama, on tema fantaasia veel rikkumata," ütleb Lea Kalvo. Koolieelikud suudavad takistusteta paberile panna kõike, mida nad näevad. Iseenesest mõistetavalt võivad nad näiteks ühe autoratta joonistada paberi ühele, teise teisele poolele.

Kolmandast eluaastast proovib laps kriipsude asemel ringe vedada. "Lapse jaoks võib ring tähistada nägu, inimest või mõnda asja — täiskasvanul pruugib vaid joonistaja käest selgitust küsida," räägib Lea Kalvo. Mõne aja pärast peaks laps hakkama rõngakesi omavahel ühendama. Tavaliselt on lapse esimesed inimesedki pallikestest kokku joonistatud.

Kui aga kuueaastane kujutab inimest pallikestena, lisades kaks kriipsu jalgadeks ja kaks käteks, võib lastepsühhiaatri Lea Kalvo hinnangul kahtlustada arenguhäiret. "Kuue-seitsmeaastane laps peaks inimest joonistama juba nii, et tema riietusest oleks selgelt näha, kas on tegemist poisi või tüdrukuga," selgitab Lea Kalvo. "Kui koo-

Lapse joonistust ei tohiks üks-üheselt tõlgendada, uskuma peaks siiski selgitusi, mida ta pildi juurde jagab.

RAUNO VOLMAR

lilaps joonistab groteskseid inimesi, eirates keha tegelikke proportsioone (kujutab inimest kuubikuna, ei joonista talle kaela, juukseid vms), võib tema vaimne või emotsionaalne areng olla häiritud."

Lastepsühhiaatri sõnul on esimeseks inimeseks, keda laps joonistab, tavaliselt tema ise. "Kui lapse piltidel pole aga kunagi inimesi, isegi mitte teda ennast, võib arengus midagi lahti olla," oletab Lea Kalvo. "Sellised pildid annavad tunnistust, et laps tunneb puudust lähedaste tähelepanust."

Samuti soovib lastepsühhiaater tähelepanelik olla vanematel, kelle mudilane joonistab poolikuid, justkui äralõigatud inimesi või esemeid (näiteks on pildil pool pead, kere puudub, jalgad algavad tühjal kohalt).

Päike tuleb pilve tagant välja

Viieaastane Kert jäeti haigena üksiku koju. Töölt koju jõudnud ema leidis eest kaks joonistust, mis olid raamatukeseks seotud. Esimesel pildil seisis keset lagendikku üksik, kurb kloun. Päike oli pilve taha läinud. Joonistuse alla oli kirjutatud: "Ma ei ole sellise päikese sõber, kes ei paista." Teisel pildil oli tuttavale klounile joonistatud seltsiline — "klounlanna". Mõlema näod olid rõõmsad ja taevas päikese ümber pilvitu. Pildi alla oli Kert kirju-

tanud: "Ning nad elasid rõõmsalt edasi ja neil oli hoopis teine päikene..."

"Võib-olla tundis Kert end algul kodus üksiku ja kurvana — sellest ehk ka pilv päikest varjutamas," arutleb Lea Kalvo. "Teise pildi järgi võib arvata, et poiss igatseb vanema järele. Kui ema-isa oleksid kodus, hakkaks ka päike paistma."

Suurem osa lapsi joonistab rõõmsaid pilte, millel on kujutatud naerul nägudega inimesed ja särav päike, seetõttu soovib Lea Kalvo vanematel pisut mõtiskleda, kui põnn joonistab pidevalt päikesele pilve või pimeduse ette. Võib olla saavad vanemad enda käitumist-suhtumist muutes lapse päikese eest pilved ära ajada?

Lapsed ei räägi, vaid näitavad

Samuti annab lapse probleemidest märku see, kui ta joonistab algul ilusa pildi, kuid katab selle siis üleni värvi-ga. "Lapsed ei räägi, kui neil läheb halvasti," selgitab Lea Kalvo. Lastepsühhiaater ütleb, et temagi enamasti ei kuule vastuvõtule toodud laste probleemide, vaid näeb neid. "Täiskasvanud vahetavad elukaaslast ja kodusid. Lapsed oskavad vaid näidata, kuidas see neile mõjub ja kuidas nad üleelamisega toime tulevad," räägib Lea Kalvo.

Lastepsühhiaatri sõnul ei joonista laps mitte alati temaga juhtunud seiku, vaid pigem hingeseisundit. Pinges olles võib ta ka oma joonistusi järjest katki rebida: see, mis joonistusel välja kukkus, ei vasta tema tunnetele.

Osa vanemaid tunneb muret, et laps ei kasuta värve, vaid joonistab ainult harilikku pliiatsiga. Lea Kalvo sõnul ei maksa sellest probleemi teha. Enamasti on põhjus väga lihtne — harilik pliiats on pehmem kui värvipliiats, sellega on lihtsam joonistada.

Üldiselt armastavad kõik lapsed joonistada. Seepärast võiksid vanemad osta neile piisavas koguses kriite, viltpliiatseid, näpu- ja guaššvärve. Aeg-ajalt võiks kodus isegi kunstinahtusi korraldada ja pilte koguda. Kogutud joonistused aitavad vanematel jälgida, kuidas laps on arenenud.

Kui laps ei taha joonistada, võiks vanem talle eeskuju näidata ja ise mõnd pilti joonistama hakata. Nii tärkab ka mudilases huvi ja väike käsi hakkab vanema kõrval püüdlikult pliiatsiga jutte paberile vedama.

KRISTEL KIRSS

E PL 22-6-96